

**ULTIMUL MAMUT.
Adevărul științific
despre recenta
descoperire
paleontologică
din Valea Morilor**

*Dr.hab. Anatolie DAVID,
profesor cercetător;
Om Emerit în știință
Teodor OBADĂ, cercetător științific,
Institutul de Zoologie, AȘM*

**THE SCIENTIFIC TRUTH ABOUT RECENT
PALEONTOLOGICAL DISCOVERY FROM
VALEA MORILOR (REPUBLIC OF MOLDOVA)**

*The detailed study of the fossil skeletal remains discovered during the depuration and deepening works of the lake floor from Valea Morilor of Chisinau city have demonstrated that these belong to a mammoth – *Mammuthus primigenius* and not to a mastodont as have been specified earlier. This fact has been clarified as soon as two tushes and one inferior maxilla with molars on both dental ramifications have been found and confirmed also by the low degree of bones' fossilization as well as the relatively small dimensions of the fossils. The animal died at this spot at the end of the Ice Age, approximately 16-14 thousand years ago being probably one of the last mammoths that inhabited these places during that time.*

În timpul lucrărilor de curățare și adâncire a fundului lacului din Valea Morilor din Chișinău excavatoriștii au descoperit mai multe oase mari, fosilizate, de culoare cafenie, înșirate pe o suprafață de câteva zeci de metri, ale unui animal preistoric. Despre aceasta a fost înștiințat Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei, de unde vestea a parvenit la Institutul de Zoologie al Academiei de Științe a Moldovei. Cercetători științifici ai instituțiilor nominalizate, sosiți la fața locului, au început săpături speciale, coordonate de paleozoologul Teodor Obadă.

Inițial, după ce au fost dezgolate câteva reminiscențe scheletice în stare de păstrare dificilă, s-a presupus că osemintele pot aparține mastodontului, în înțelesul larg – *Mastodont sp.* – mamifer din grupa proboscidiienilor străvechi, care au trăit în părțile acestea în Neogenul târziu, acum 1,6-11,5 milioane de ani.

Ulterior au fost depistate alte resturi scheletice, mai mult sau mai puțin întregi, printre care și doi fildeși (incisivi modificați) (fig.1). Forma puternic curbată a fildeșilor, răsucirea lor la capete și fosilizarea foarte slabă a oaselor ne-au sugerat ideea că fosilele ar proveni de la un mamut (*Mammuthus primigenius*), de asemenea proboscidian, dintr-o epocă cu mult mai târzie – Pleistocenul superior (200-12 mii de ani în urmă).

Această versiune s-a confirmat ceva mai târziu, odată cu depistarea unui maxilar inferior (fig.2) parțial deteriorat (ramurile ascendente sunt

Fig.1. Vedere generală a fosilelor de mamut. În centru: fildeșii și câteva oase ale membrilor

Fig.2. Maxilar inferior de mamut cu măselele acoperite de o pojghiță dură de argilă calcaroasă

distrușe) cu câte două măsele (molari), consecutive M_2 și M_3 pe ambele ramuri (cel anterior foarte uzat, având doar ultimele lame) specifice, după structura lor, mamutului.

Dimensiunile fildeșilor (circa 160-170 cm în lungime), mandibulei, măselelor și ale unor oase mai bine păstrate ale membrilor (scapula, radius, femur, tibia etc.) demonstrează că osemintele în ansamblu aparțin, probabil, unei femele cu înălțimea aproximativ de 2 metri, în vârstă de circa 38-40 de ani, care și-a găsit moartea în bazinul acvatic din această văgăună la finele epocii glaciare, aproximativ 16-14 mii de ani în urmă, fiind unul din ultimii mamuți, care au trăit pe teritoriul Moldovei.

Data concretă (definitivă) a morții animalului va fi cunoscută după determinarea vârstei absolute a osemintelor și a depunerilor (argilei) în care au fost descoperite. Deoarece Republica Moldova nu dispune de utilajul adecvat, cercetările respective vor fi realizate în laboratoare specializate din străinătate.

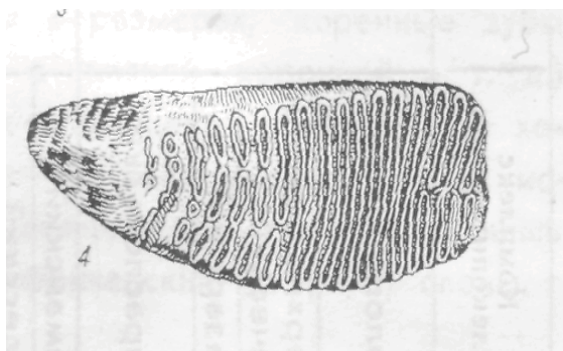
Relevăm, totodată, că zilele acestea arheologii de la Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei au depistat, tot în matca veche a lacului din Valea Morilor, în apropierea descoperirii anterioare, noi resturi scheletice, care aparțin unui alt individ de mamut. În curând, ele vor fi scoase din rocă. Nu-i exclus faptul ca fundul străvechiului

lac din Valea Morilor să ne aducă și alte surprize paleontologice.

În legătură cu faptul, că în mass-media au circulat mai multe versiuni despre denumirea proboscidianului descoperit în Valea Morilor, fiind numit concomitent ba mastodont, ba mamut, e cazul să remarcăm că aceste mamifere preistorice constituie genuri și, evident, specii diferite, care se deosebeau considerabil, atât la exterior cât și, mai cu seamă, în structura craniului și a măselelor (fig. 3, 4).

Fig.3. Vedere generală a mastodontului și a unei măsele de-a lui

Fig.4. Vedere generală a mamutului și a unei măsele de-a lui

Respectivele animale au trăit în epoci geologice și-n condiții ecologice diferite: mastodonții în landșafturi de tipul savanelor africane de astăzi, iar mamuții – în circumstanțele de tundra rece din așa numita epocă glaciară a Pleistocenului superior.

La momentul dat pe teritoriul Republicii Moldova sunt cunoscute peste 100 de puncte, în toate raioanele republicii, unde au fost înregistrate resturi scheletice, iar în câteva cazuri (s.Ofatinți, raionul Râbnița, s.Proscureni și Duruitoarea, raionul Râșcani, orașelul Svetlâi, raionul Taraclia ș.a.) – schelete aproape întregi de mamut, și circa 30 de localități, în deosebi în centrul și sudul republicii, în care s-au găsit reminiscențe scheletice (mai cu seamă măsele solitare, mai rar mandibule și fragmente ale cutiei craniale) de mastodonți (reprezentanți a 7 genuri și peste 10 specii). Cele mai vechi fosile de mamut în Moldova au o vârstă aproximativ de 160 mii ani.

Exprimăm sincere mulțumiri directorului S.A. «Autocomtrans» Anatolie Țășevschi,

buldozeristului Mihai Robu, conducerii Muzeului Național de Arheologie și Istorie a Moldovei (director dr. hab. Eugen Sava) și Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală a Moldovei (director dr. Mihai Ursu), prof. universitar Alexandru Lungu de la Universitatea de Stat din Tiraspol cu sediul în Chișinău, prof. universitar Victor Șalaru și studenților de la facultatea de biologie a USM, elevilor de la liceele „Neciu-Levițchi”, „N.V. Gogol”, „M. Coșubinschi” etc., militarului pensionar Vitalie Sidorenco, vizitatorului din Franța Gwladys Mermet Peillac ș.a. pentru ajutorul acordat în măsura posibilităților la efectuarea săpăturilor și extragerea osemintelor din sol.

Bibliografie

- Garutt W.E. Das Mammut Wittenberg Lutherstadt, 1964.
- Аугуста, Буриан З. Книга о мамонтах. Л., 1979.
- Биологический энциклопедический словарь. Москва, 1986.
- Верещагин Н.К., Тихонов А.Н. Экстерьер мамонта. Якутск, 1990.
- Гарутт В.Е., Форонова И.В. Исследование вымерших слонов. Новосибирск, 1976.
- Давид А.И. Териофауна плейстоцена Молдавии. Кишинев 1980, 186 с.
- Давид А. Чем интересен мамонт? Вечерний Кишинев, 10.03.1984.
- Давид А.И. Жигант ал епочий глаciare. Кишинэу, 1985, 56 п.
- Давид А.И. Вымершие хоботные Молдавии. Кишинев, 1987, 64 с.
- Давид Анатолие. Коморь але натурий петрификате. Кишинэу, 1990, 130 п.
- Anatolie David. Răspîndirea mamutului (Mammuthus primigenius Blum.) pe teritoriul R. Moldova în Pleistocenul tardiv. Universitatea de Stat din Moldova, Conferința corpului didactico-științific. Chișinău, 2003.
- Anatolie David. Cartea neagră a faunei Moldova: Mamutul – un uriaș al epocii glaciare. Revista „Natura”; IX, 2008.
- Менделеев А. Зачем человеку мамонт. Неделя, 1971, № 41.
- Насимович А.А. Африканский слон./ М., 1975.
- Пидопличко И.Г. Позднепалеолитические жилища из костей мамонта на Украине. Киев, 1969.
- Обадэ Теодор. Мир мамонтов: они возвращаются. Независимая Молдова, 10.08.2007.